

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

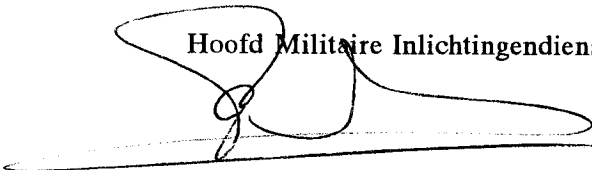
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/1128	09 mei 95

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 21/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

P.C. Kok
Commandeur

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 3 18

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/1128 d.d. 09 mei 1995

AAN:

**Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)**

**Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. ██████████**

**Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ**

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol ██████████ d.t.v. HPMV

INTERN:

**HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief**

**Bijlagen
één (1)**

**Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage**

**Doorkiesnummer
070 - 3 18**

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGEDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

21/95

(Afgesloten 091400 MEI 1995)

Conclusie/voorzicht

De Kroatische operaties tegen Sector West zijn inmiddels feitelijk voltooid. Inmiddels heeft de Kroatische regering aangegeven dat gewapend optreden tegen andere Sectoren vooralsnog niet worden beoogd. Er zijn ook geen aanwijzingen voor grootschalige voorbereidingen daartoe.

Het Kroatische optreden tegen Sector West heeft nieuwe aanwijzingen opgeleverd voor verdeeldheid in de politieke top van de Krajina. Waar leiders als president Martić tegenstander blijven van enig compromis met Kroatië over de toekomstige status van de Krajina, lijkt vooral premier Mikelic nog steeds bereid de mogelijkheden daartoe te onderzoeken. Vermoedelijk worden Mikelic c.s. gesteund door de Servische president Milosevic. Ook de Kroatische regering blijft in beginsel voorstander van een politieke oplossing voor de etnische conflicten in het land.

"Joegoslavië" heeft zijn eenheden aan de grens met Sector Oost enigszins versterkt. Het gaat echter uitsluitend om een voorzorgsmaatregel van beperkte omvang. Het feit dat deze maatregelen pas zijn genomen nadat de spanning rond Sector Oost was opgelopen, geeft aan dat de "Joegoslavische" regering zich feitelijk neerlegt bij het Kroatische optreden in Sector West. Vooralsnog sturen noch Kroatië, noch "Joegoslavië" aan op een escalatie van het conflict.

In Bosnië-Herzegovina lopen de spanningen met name op rond Sarajevo. Aldaar hebben de Serviërs twee VN-resoluties geschonden. Ook de Bosnische strijdkrachten bereiden zich kennelijk voor op nieuwe gevechtshandelingen om de Servische blokkade van de stad te verlichten.

Kroatië

Het Kroatische militaire optreden in de voormalige UNPA-west (west-Slavonië, in VN-terminologie inmiddels aangeduid als "Sector West") is nagenoeg afgerond. Het afgelopen weekeinde heeft de Kroatische president Tudjman reeds verklaard dat het beoogde doel bereikt is. In ieder geval hebben de Kroatische strijdkrachten (HV) de beheersing verworven over het deel van de snelweg Zagreb-Belgrado dat door Sector West voert, alsmede over alle belangrijke plaatsen in Sector West.

Als reactie op het Kroatische optreden tegen west-Slavonië is vanuit andere delen van de Krajina (de "Servische Republiek" in Kroatië) vuur uitgebracht op een aantal Kroatische bevolkingscentra, waaronder

Zagreb. De president van de Krajina, Martić, heeft inmiddels toegegeven persoonlijk het bevel tot deze aanvallen te hebben gegeven. Er zijn aanwijzingen dat hij niet vooraf ruggespraak heeft gehouden met andere leiders in de Krajina. Deze melding onderstreept eerdere berichten omtrent een zekere verdeeldheid in de politieke leiding van de Krajina tussen Martić enerzijds en politici als premier Mikelic anderzijds over de te volgen koers ten opzichte van Kroatië. Waar Mikelic de mogelijkheid van een diplomatiek vergelijk over de toekomstige status van de Krajina open laat, zijn Martić c.s. tegen ieder compromis met Kroatië dat afbreuk zou doen aan het streven naar zelfstandigheid van de Krajina buiten het Kroatische staatsverband. Hoewel Martić het presidentschap van de Krajina heeft veroverd met steun van de Servische president Milosevic, heeft zijn opstelling inmiddels geleid tot conflicten met Milosevic. Vele Serviërs uit de Krajina vrezen dat Milosevic, evenals Mikelic, aanstuurt op een compromis met Kroatië over de Krajina in de hoop dat dit de normalisering van de internationale positie van "Joegoslavië" (met inbegrip van een volledige opheffing van de sancties) zal bevorderen.

Martić beschikt kennelijk over veel invloed binnen de Kroatisch-Servische strijdkrachten (SVK). Ook heeft hij nauwe betrekkingen met de media en de veiligheidsdiensten. Om die reden zal het voor Milosevic uiterst moeilijk zijn Martić ten val te brengen. Verwacht wordt echter dat Milosevic in ieder geval zal proberen de machtspositie van Mikelic te versterken. Hij zal in dat kader mogelijk ook de huidige minister van Buitenlandse Zaken van de Krajina, Babic, kunnen gebruiken tegen Martić. Babic gold tot voor kort als een tegenstander van Milosevic, maar heeft onlangs een aantal bezoeken gebracht aan Belgrado voor besprekingen met Servische leiders.

Inmiddels zijn tussen de regeringen van Kroatië en de Krajina afspraken gemaakt over terugtrekking van de HV-eenheden uit de bufferzones rond de andere Sectoren, waar zij de afgelopen dagen eveneens posities hadden ingenomen. De onderhandelingen daartoe zijn aan Servische zijde gevoerd door Mikelic. Dit overleg kan een indicatie zijn dat in ieder geval delen van de leiding van de Krajina, ondanks de Kroatische operaties, de mogelijkheden wil blijven onderzoeken voor een politieke oplossing voor de toekomstige status van de Krajina. De Kroatische regering heeft, bij monde van minister van Buitenlandse Zaken Granic, inmiddels aangegeven dat de ontwikkelingen rond Sector West niet moeten worden gezien als voorbode voor operaties tegen de andere Sectoren in Kroatië.

Dat de uitspraak van Granic niet slechts politiek-propagandistische doelen dient, wordt onderstreept door de ontwikkelingen rond de overige "Sectoren" in Kroatië. Hoewel de aangekondigde terugtrekking slechts langzaam op gang komt, zijn er geen aanwijzingen voor troepenverplaatsingen die offensieve operaties tegen de andere Sectoren mogelijk zouden (moeten) maken. Kroatië zal een veroordeling door de VN, alsmede een mogelijke "Joegoslavische" interventie, die te verwachten is bij voortzetting, laat staan uitbreiding van de strijd, willen vermijden.

Zoals reeds eerder gemeld, was er reeds geruime tijd sprake van binnenlandse politieke druk op Tudjman om de impasse rond de (voormalige) UNPA's te doorbreken, desnoods met militair geweld. Met de jongste operaties rond Sector West is hij aan deze druk tegemoet gekomen; vermoedelijk geven Tudjman c.s. er onder de huidige omstandigheden de voorkeur aan af te wachten of de operaties rond west-Slavonië de Krajina-Serviërs hebben bewogen een flexibeler opstelling in te nemen en daarmee dus de basis hebben gelegd voor meer vruchtbaar vredesoverleg.

Naar aanleiding van de toegenomen spanningen rond met name Sector Oost zijn de afgelopen dagen enkele "Joegoslavische" legereenheden naar de grens met die Sector overgebracht. Het betreft echter

slechts een tweetal bataljons, die in geval van een daadwerkelijke Kroatische aanval op de Sector nauwelijks gewicht in de schaal zouden leggen. Aangenomen wordt dat het hier, zoals ook van officiële "Joegoslavische" zijde is gesteld, om een voorzorgsmaatregel gaat, die met name tot doel heeft het belang van Sector Oost voor "Joegoslavië" te benadrukken. Zoals bekend heeft Sector Oost nauwe, met name economische, banden met het aangrenzende Servië. Een eventuele Kroatische aanval op die Sector zou naar alle waarschijnlijkheid leiden tot grootschalige "Joegoslavische" tegenmaatregelen.

Overigens is het opmerkelijk dat de "Joegoslavische" maatregel pas volgde op de toename van de dreiging rond Sector Oost, terwijl de reactie op het Kroatische optreden tegen Sector West uiterst terughoudend was. Dit houdt vermoedelijk verband met het feit, dat Sector West in ieder geval in "Joegoslavische" ogen van het minste politieke belang wordt geacht. Toch lijkt de gang van zaken ook eerdere vermoedens te bevestigen van een geheime overeenkomst tussen Milosevic en Tudjman, met in ieder geval als inhoud dat Sector West weer onder Kroatische controle zou komen. In het verleden waren er herhaaldelijk aanwijzingen dat beide politici geheime afspraken hebben gemaakt over elementen van een vredesregeling voor zowel Kroatië als Bosnië-Herzegovina. Het is zelfs niet geheel uitgesloten dat Tudjman Milosevic vooraf in kennis heeft gesteld van de operatie tegen Sector West, en in dat kader het beperkte karakter ervan onderstreept heeft.

Opmerkelijk is overigens dat de Kroatische operaties in Sector West, alsmede de onderhandelingen met Mikelic, namens de HV zijn geleid door plv CGS Cervenko. Inmiddels is gemeld dat Cervenko in ieder geval tijdelijk de taken overneemt van CGS Bobetko, die om (niet nader aangegeven) medische redenen van zijn functies is ontheven. Hoewel deze redenen, gezien de leeftijd van Bobetko (76), zeker niet onwaarschijnlijk zijn, was er reeds geruime tijd sprake van wrijvingen tussen Bobetko en Tudjman. Het is niet uitgesloten dat Tudjman van de ontwikkelingen rond Sector West gebruik heeft gemaakt om Bobetko uit zijn functie te zetten. Overigens heeft Cervenko, evenals zijn voorganger, in het verleden blijk gegeven van zeer nationalistische opvattingen.

Volgens mediaberichten heeft de afgelopen dagen in Knin, de hoofdstad van de Krajina, een ontmoeting plaatsgevonden tussen Martic en Karadzic. Na afloop werd aangekondigd dat Serviërs uit Kroatië en Bosnië-Herzegovina hun militaire inspanningen nog beter willen gaan coördineren. Karadzic onderstreepte dat hij de Krajina eveneens als zijn vaderland beschouwt en zinspeelde op mogelijke tegenoffensieven tegen Sector West, vermoedelijk vanuit Bosnisch-Servisch gebied. Er zijn echter (nog) geen aanwijzingen dat de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) grootschalige operaties tegen Kroatische doelen voorbereiden, al is er wel sprake van toenemende beschietingen van de VRS op Kroatische doelen aan weerszijden van de grensrivier Sava. De mogelijkheden van een grootschalige Bosnisch-Servische interventie in Sector West zijn overigens beperkt.

Opmerkelijk is dat na afloop van de ontmoeting tussen Karadzic en Martic geen melding meer werd gemaakt van eventuele staatkundige vereniging van beide Servische gebieden. Zoals reeds eerder gemeld, had Karadzic vorige week nog gewaarschuwd dat de Kroatische operaties tegen de Krajina het proces van eenwording tussen beide Servische staten zou versnellen. Vermoedelijk de belangrijkste reden dat hierover nu geen mededelingen zijn gedaan, is het feit dat de Krajina-Serviërs zich tegen een dergelijke eenwording verzetten. In zo'n staatkundige constructie zouden zij immers ongetwijfeld een ondergeschikte positie innemen. Bovendien zou zo'n aaneensluiting, zeker als Karadzic tot staatshoofd daarvan zou worden uitgeroepen, door Milosevic naar alle waarschijnlijkheid als een provocatie worden opgevat.

UNCRO (de nieuwe benaming voor de VN-vredesmacht in Kroatië) heeft melding gemaakt van een aantal schendingen van de mensenrechten door HV-eenheden tijdens hun operaties in Sector West. Hoewel niet uit te sluiten is dat er in sommige gevallen inderdaad overtredingen hebben plaatsgevonden, zijn de meeste meldingen inmiddels weerlegd. Een grootschalige en openlijk waarneembare vervolging van Serviërs is momenteel niet in het belang van de Kroatische regering, omdat deze kan leiden tot een internationale veroordeling van Kroatië en de kansen op een vreedzame herintegratie van de Serviërs in Kroatië verkleinen. Om die reden wordt aangenomen dat de Kroaten (met inbegrip van leger en politie) zich terughoudend zullen opstellen tegenover de Servische bevolking van Sector West.

Overigens is UNCRO naar aanleiding van de genoemde meldingen door de Kroatische autoriteiten beschuldigd van pogingen een "sterke internationale reactie" tegen Kroatië uit te lokken. Zoals reeds eerder gemeld, waren de betrekkingen tussen Kroatië en (de vroegere) UNPROFOR al tijden gespannen, met name omdat de VN-vredesmacht in de Kroatische visie de status quo rond de Krajina in stand hield. De jongste incidenten zullen de betrekkingen tussen Kroatië en UNCRO zeker niet bevorderen. Nieuwe wrijvingen tussen Kroaten en leden van UNCRO zijn alleszins mogelijk. Ook is de kans toegenomen dat Tudjman uitvoering zal geven aan zijn eerdere aankondiging, dat hij niet akkoord zal gaan met verlenging van het huidige mandaat van UNCRO. Dit loopt zoals bekend eind oktober 1995 af.

Bosnië-Herzegovina

Er is sprake van toenemende spanningen rond Sarajevo. De Servische beschietingen op de woonwijken nemen toe. Daarmee schenden de Serviërs de status van de stad als "Veilig Gebied". Bovendien hebben zij onlangs zware wapens onttrokken aan depots onder VN-toezicht en deze wapens ingezet binnen de door de Veiligheidsraad ingestelde zone van 20 kilometer, waarbinnen zich geen zware wapens mogen bevinden.

De Bosnische troepen bereiden op hun beurt kennelijk offensieve operaties voor met als doel de Servische druk op de stad te verlichten. Zowel ten noorden als ten zuidwesten van de stad is sprake van Bosnische troepenconcentraties. Ook heeft de Bosnische president Izetbegovic een aantal voorgenomen bezoeken afgezegd, onder meer naar Iran en Turkije. Zoals bekend hebben deze beide landen de Bosnische Moslims in het verleden belangrijke politieke, en mogelijk militaire, steun gegeven. Het feit dat Izetbegovic deze bezoeken heeft afgezegd, vormt een indicatie dat de Bosnische leiding rekening houdt met belangrijke ontwikkelingen op korte termijn, waaronder mogelijk een escalatie van de strijd in de republiek.

De Bosnische premier Silajdzic heeft naar aanleiding van de beschietingen op Sarajevo eens te meer gepleit voor opheffing van het embargo op wapenleveranties aan de Bosnische regering. Hij stelde dat instandhouding van het embargo de Serviërs in staat stelt hun, wat werd genoemd, "genocide" tegen het Bosnische volk voort te zetten. Hoewel de Bosnische Moslims hun pleidooi voor opheffing van het embargo nooit formeel hebben opgegeven, leken zij daaraan de laatste maanden een lagere prioriteit te hebben gegeven. Van de beschietingen op Sarajevo lijken de Moslims gebruik te willen maken om opheffing van het embargo opnieuw onder de internationale aandacht te brengen, waarbij vermoedelijk vooral aan de publieke opinie in de VS wordt gedacht.

Vorige week heeft in Teheran een ontmoeting plaatsgevonden tussen de ministers van Buitenlandse Zaken van Bosnië-Herzegovina, Griekenland en Iran. Enkele weken geleden had reeds een soortgelijke ontmoeting plaatsgehad in Athene. Doel van beide besprekingen was "de internationale Contactgroep

behulpzaam te zijn in het vinden van een rechtvaardige oplossing voor de conflicten in Bosnië-Herzegovina". Na afloop werd weliswaar aangegeven dat de ontmoeting succesvol was verlopen, maar dit werd niet nader uitgewerkt. Het meest opmerkelijke aan deze ontmoeting is dat Iran, dat nauwe betrekkingen onderhoudt met de Bosnische regering, en Griekenland, dat zich vaak pro-Servisch opstelt, klaarblijkelijk gezamenlijk zoeken naar een vredesregeling voor het Bosnische conflict. Het is echter vrijwel uitgesloten dat deze pogingen concrete resultaten zullen opleveren.